

Adaptatie Atelier

Samen beleid en prikkels ontwikkelen voor adaptatie met inwoners en bedrijven

1. Context

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Door klimaatverandering en toenemende verstedelijking krijgen we meer wateroverlast, droogte en hitte. Om steden klimaatbestendig te maken, is meer ruimte voor groen en water nodig. Ook de nieuwe Omgevingswet vraagt van gemeenten dat ze ruimtelijke duurzaamheidsthema's zoals klimaatadaptatie, de energietransitie en het versterken van groen en biodiversiteit met een integrale aanpak benaderen. En het aanstaande wereldwijde [biodiversiteits-akkoord](#) kan van overheden gaan vragen om hun 'financiële stromen' (subsidies, belastingen en inkoop / aanbestedingen) in lijn te brengen met de aanstaande natuurdoelen.

Private partijen betrekken

Gemeenten en waterschappen hebben een belangrijke rol om klimaatadaptatie te bewerkstelligen en natuurwaarde te versterken, maar kunnen dit niet alleen. Voor een klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving is het nodig om ook private partijen te stimuleren om maatregelen te nemen, in de 30-40% openbare ruimte kunnen niet alle maatschappelijke opgaven worden opgelost. Een passende mix van communicatie, financiële prikkels en juridische instrumenten is nodig om lokaal de meest effectieve maatregelen te stimuleren bij inwoners en bedrijven.

Beleidsontwikkelingen en trends

Er is bij gemeenten, waterschappen en provincies een behoefte om van elkaar te leren en zo het lokaal stimulerende beleid en bijbehorende regels verder te ontwikkelen.

- Zo'n 20 gemeenten delen, bundelen, verkennen en stemmen af binnen het [netwerk KANS](#), rond kwetsbaarheden, Ambities, Maatregelen en Beleid en regels, tijdens ca 6–8 bijeenkomsten per jaar.
- De klimaatwerkers van netwerkorganisatie [Samen Klimaatbestendig](#) verbinden praktijkvragen uit regio's met expertise en collega klimaatwerkers. Dit doen zij primair voor overheden, maar ook voor bedrijventerreinen, woningcorporaties, financiële instellingen en gebiedsontwikkeling.
- Binnen de eerdere [Alliantie Financiële Prikkels](#) ontwikkelden de deelnemende gemeenten en waterschappen de [Beleidsmixer](#) als beslissondersteunend model.
- In het traject [Kennis in de Regio](#) van STOWA en Stichting RIONED komt naar voren dat gemeenten en waterschappen slimmer gebruik kunnen maken van bestaande klimaatkennis en -tools en ervaringen, zowel binnen als tussen regio's.

Samen leren, verdiepen en ontwikkelen

Er is een toenemende behoefte om klimaatadaptatie op privaat terrein te versnellen door lessen van meer gemeenten en waterschappen onderling te delen en te versterken. Er zijn wel enkele initiatieven voor kennisverspreiding, zoals de [portal klimaatadaptatienederland.nl](#) die verschillende onderzoeken presenteert en de initiatieven zoals netwerk KANS die kennisuitwisseling faciliteren (bijlage 2). Tot nu toe zijn deze initiatieven minder gericht op samen verdiepen en leren aan de hand van eigen praktijk en zo de kansen al doende verder te ontwikkelen.

In dit document beschrijven we op hoofdlijnen een voorstel tot een 'Adaptatie Atelier' die dit samen leren, verdiepen en ontwikkelen wil faciliteren.

2. Vraagstelling

Hoe krijg je als decentrale overheid inwoners en bedrijven mee om hun gebouwen en tuinen natuurinclusief en klimaatbestendig in te richten?

En hoe zet je daarvoor de best passende mix in van participatie, communicatie, financiële prikkels en wet- en regelgeving?

3. Doel

Doel

Versnellen van klimaatbestendige en natuurinclusieve inrichting door betere verankering in decentraal beleid.

Voorstel Adaptatie Atelier

4 februari 2022

Voor wie?

Voor beleidsambtenaren en projectleiders bij gemeenten, waterschappen en provincies – individueel en/of in samenwerkingsverband per werkregio. Wanneer er gaandeweg behoefte aan is, dan organiseren we maatwerk uitwisseling met private partijen, zoals bewonersinitiatieven, bedrijven, financiële instellingen en woningcorporaties.

Het Adaptatie Atelier biedt gezamenlijke ontwikkelruimtes aan gemeenten, waterschappen en provincies om een natuurinclusieve klimaatbestendige inrichting met private partijen te realiseren. Door in tijdelijke projectgroepen samen thema-gerichte ervaringen en inzichten te delen, en op elkaars ervaringen te bouwen, maken ze gezamenlijke producten zoals factsheets en input voor beleid en regels.

De gerichte projectgroepen bieden ruimte voor:

- Delen van praktijk met collega's in andere gemeenten / waterschappen met vergelijkbare vraagstukken rond een centraal thema of aanpak
- Co-creatie vormgeven met inwoners, bedrijven, financiële instellingen en woningcorporaties
- Ruimtelijke duurzaamheidsthema's integraal oppakken, vertrekkend vanuit klimaatadaptatie en biodiversiteit.

4. Werkwijze

Het Adaptatie Atelier bestaat uit een of meer werkstromen met gerichte projectgroepen, die hieronder verder worden toegelicht. De beoogde looptijd is drie jaar.

Atelier met werkstromen

De kern van het Adaptatie Atelier bestaat uit een groep beleidsambtenaren die bij gemeenten, waterschappen, of provincies aan klimaatadaptatie en/of natuurbeleid werken. Door met elkaar in projectgroepen te verdiepen en samen te ontwikkelen, ontstaat versterking en interne efficiency rond de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit. De werkstromen met projectgroepen organiseren we naast en in verbinding met de huidige netwerken KANS, het GNK en Samen Klimaatbestendig.

In de projectgroepen leren de deelnemers van elkaars concrete praktijk en vraagstukken volgens het 'Community of Practice'-model. Ze ontwikkelen samen inhoud rond een afgebakend vraagstuk en werken toe naar een concreet en gezamenlijk resultaat. Het gaat om innovatieve thema's waarbij onderling leren en verder ontwikkelen gewenst is binnen het overkoepelende onderwerp 'klimaatadaptatie stimuleren bij private partijen'. Deelnemers brengen hun eigen praktijk in, en de projectgroep dient als een versnellingskamer voor innovaties. Bij voldoende (minimaal 6) deelnemers worden specifieke werkstromen en/of projectgroepen gevormd, eventuele externe experts betrekken we vraaggestuurd.

Mogelijke thema's voor werkstromen en projectgroepen:

1. *Werkstroom rond beleidsmix richting stakeholdergroep:*
 - a. Bedrijventerreinen
 - b. Woningcorporaties
 - c. Particuliere woningeigenaren
 - d. Stedelijk, nieuwbouw
 - e. Stedelijk, bestaande bouw
 - f. Agrarisch, buitengebied
 - g. Samenwerking met financiële instellingen
2. *Werkstroom voor stimuleren van specifieke maatregel*
 - h. Stimuleren van groenblauwe en multifunctionele daken
 - i. Het stimuleren van geveltuinen
3. *Werkstroom per instrument*
 - j. Communicatie en coaching
 - k. Opzetten en uitvoeren subsidieregeling
 - l. Belastingvoordeel
 - m. Rekenmodel voor klimaatadaptatie
 - n. Reguleren, zoals verankering in omgevingsplan
 - o. Monitoring
 - p. Maatwerk per doelgroep en inclusiviteit
 - q. Meekoppelen en integrale aanpak duurzaamheid
 - r. Anders, namelijk: ...

Regiegroep

Vanaf 6 of meer deelnemers richten we een regiegroep in met ca 1-3 deelnemers, afhankelijk van het uiteindelijke aantal deelnemers. De regiegroep komt 2 tot 3 keer online bij elkaar om de overall strategie te bespreken en ziet toe op een verantwoorde besteding van de deelnemers bijdragen.

Voorstel Adaptatie Atelier

4 februari 2022

5. Activiteiten, planning en beoogde resultaten

Activiteiten

Het eerste kwartaal van 2022 gebruiken we om de belangstelling, een strategische agenda en de mogelijke samenstelling te inventariseren. Daarna starten we bij een minimum aantal deelnemers van 6 decentrale overheden met vier bijeenkomsten per jaar voor een werkstroom of een projectgroep. Minimaal een bijeenkomst vindt op locatie plaats, daarnaast werken we met online bijeenkomsten.

Samen met het huidige netwerk KANS organiseren we jaarlijks een bijeenkomst rond de inhoud uit (een van) de werkstromen en/of projectgroepen.

Resultaten

Bij toenemende belangstelling richten we verschillende werkstromen rond de thema's die de deelnemers van belang vinden (zie 4. Werkwijze). Het streven is om per werkstroom/projectgroep jaarlijks minimaal 1 product op te leveren. Dit kan een factsheet zijn, een paper of een bundeling van best practices. Werkstromen of projectgroepen bestaan uit 4 tot 12 deelnemende decentrale overheden.

6. Kosten en financiering

NextGreen en Stroom en Onderstroom organiseren onafhankelijk van externe financiering de ondersteuning van de projectgroepen in het Adaptatie Atelier. Van de deelnemende decentrale overheden wordt daarom een financiële bijdrage gevraagd (zie tabel). Deelnemers die actief een projectgroep voorzitten of in de regiegroep deelnemen betalen 15% minder. Deelnemers die niet in een projectgroep willen deelnemen, maar wel graag de verslagen ontvangen, betalen 15% meer (agendaleden). Voor deelname als collectief, zoals meerdere overheden namens een werkregio, maken we maatwerk afspraken.

<i>Bedragen zijn excl 21% BTW</i>	Deelnemer	Voorzitter/ regiegroep (-15%)	Agendalid (+15%)
Gemeente < 50k inw	€ 2.000,-	€ 1.700,-	€ 2.300,-
Gemeente 50-100k inw	€ 3.000,-	€ 2.550,-	€ 3.450,-
Gemeente > 100k inw	€ 4.000,-	€ 3.400,-	€ 4.600,-
Waterschap	€ 6.000,-	€ 5.100,-	€ 6.900,-
Provincie	€ 6.000,-	€ 5.100,-	€ 6.900,-
Anders	Maatwerk	Maatwerk	Maatwerk

Deelnemers krijgen voor deze bijdrage:

- Deelname aan minimaal 4 bijeenkomsten per jaar van 1 of 2 projectgroepen
- Toegang tot verslagen van alle bijeenkomsten van alle projectgroepen
- Inbreng in en mede bepalen van gezamenlijk te ontwikkelen producten; de opmaak van de producten financieren we met de contributie
- Vraaggestuurde verbinding van projectgroepen met het brede netwerk van NextGreen en Stroom en Onderstroom met kennisinstellingen, financiële instellingen, koepelorganisaties, gemeenten, waterschappen, provincies en ministeries
- Mogelijkheid om gezamenlijk aanvullende en maatwerk expertise in te kopen
- Deelname aan de jaarlijkse brede bijeenkomst samen met netwerk KANS en GNK

Contact

Heb je belangstelling, maar ook nog een aantal vragen? Mail of app ons gerust, we maken dan desgewenst een (video)belafsprak:

Carleen Mesters (vraag@carleenmesters.nl, 06-2150 8914, www.stroomenonderstroom.nl)

Anne-Marie Bor (a.bor@nextgreen.nl, 06-1263 4071, www.nextgreen.nl)

Data en aanmelden

Vr 11 maart 9:30 – 10:15	Online informatie bijeenkomst, meld je hier aan
Vr 25 maart	Deadline voor aanmelden belangstelling Adaptatie Atelier om vanaf de start mee te doen
Di 12 april 10:00 – 12:00	Eerste bijeenkomst Adaptatie Atelier: Kennismaken en bepalen eerste werkstromen en projectgroep(en)

Voorstel Adaptatie Atelier

4 februari 2022

Bijlage 1: Referenties NextGreen en Stroom en Onderstroom

Relevante projecten

- [Klimaatkennis in de Regio](#), sinds 2020, Stroom en Onderstroom
- [Alliantie Financiële Prikkel](#) en [werkgroep beslisondersteuning](#), 2019-2021, NextGreen en Stroom en Onderstroom
- Samen Klimaatbestendig, [Kwartiermaker financiële sector](#), 2021, NextGreen
- [Nationaal Daken Plan](#), 2019-2020, NextGreen en Stroom en Onderstroom
- [Green Deal Groene Daken](#), 2014-2019, NextGreen en Stroom en Onderstroom
- [Green Deal Infranaatuur](#), 2016-2019, NextGreen
- [COP meten en monitoren groenblauwe daken](#), 2016-2019, Stroom en Onderstroom

Publicaties

- [Infographic financiering van klimaatadaptatie](#), 2021, RVO/BZK, NextGreen, &Flux en in60seconds
- [Beleidsmixer](#), 2021, NextGreen & Stroom en Onderstroom i.o.v. van Alliantie Financiële Prikkel
- [Beeldverhaal: Nederland klimaatbestendiger maken – welke rol spelen financiële instellingen?](#) 2021, NextGreen met VBDO en Samen Klimaatbestendig
- [Meten op hoogte, een overzicht van onderzoek op groenblauwe daken](#), 2019, in opdracht van STOWA, Stichting RIONED en Nationaal Daken Plan
- [Klimaatadaptatie borgen op privaat terrein in publiek-private instrumenten. Beslisondersteunend model](#), 2019, NextGreen in opdracht van Waternet en Ministerie BZK
- [Financiële prikkels voor klimaatadaptatie](#), 2018, NextGreen en Stroom & Onderstroom
- [Maatschappelijk verdienen met groene daken](#), 2016, in opdracht van Green Deal Groene Daken
- Impactproject [Hemelwater belasten of belonen?](#), 2016, NextGreen en Stroom & Onderstroom
- [KAS, de Klimaat Actieve Stad](#), 2015, Stroom en Onderstroom in opdracht van STOWA, Unie van Waterschappen, Ministerie IenW

Bijlage 2: Andere initiatieven

Voor het delen van ervaringen kunnen decentrale overheden bij de volgende initiatieven terecht voor samenwerking en kennisuitwisseling op het gebied van klimaatadaptatie:

- **Netwerk KANS:** netwerk van 20 (middel)grote steden die ervaringen uitwisselen en samenwerken op het gebied van ruimtelijke adaptatie
- **Samen Klimaatbestendig:** verbindt vragen van overheden en andere stakeholders met de juiste mensen, kennis en praktijkervaring
- **VNG:** ontwikkelt in 2021 samen met IPO, UvW en NP RES de leerlijn 'Integratie van energie- en klimaatmaatregelen in de ruimtelijke ordening' en leverde tot begin 2021 maatwerk advies en ondersteuning aan gemeenten die daar behoefte aan hadden, binnen VNG loopt het Gemeentelijk Netwerk Klimaatadaptatie (GNK). De focus van dit netwerk ligt op beleidsbeïnvloeding
- **Stichting RIONED en STOWA:** ontwikkelen, standaardiseren en verspreiden kennis die (stedelijk) waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren.
- **OSKA:** ontwikkelen van standaarden rond klimaatadaptatie
- **Leeromgeving klimaatadaptatie:** biedt trainingen en kennisproducten aan, met als doel om een meerjarig leerprogramma te ontwikkelen
- **Netwerk KAN:** klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen
- **Convenant Klimaatadaptief Bouwen Zuid Holland**
- **Groene huisvesters:** klimaatadaptatie en energietransitie bij woningcorporaties
- **City Deal Openbare ruimte** – gaat over de openbare ruimte

Wat geen van deze initiatieven biedt, is een leeromgeving waarin mensen die bij decentrale overheden aan klimaatadaptatie werken, in een groep van elkaars praktijk kunnen leren via *peer-to-peer learning* en zo samen bouwen aan kennis. Deze behoefte willen we met het Adaptatie Atelier invullen.